

**POLITECHNIKA
BYDGOSKA**

Wydział Technologii
i Inżynierii Chemicznej

Bydgoszcz, dn. 21.12.2023 r.

dr hab. inż. Anna Długosz, prof. PBS
Politechnika Bydgoska im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich
Wydział Technologii i Inżynierii Chemicznej
ul. Seminaryjna 3, 85-326 Bydgoszcz
e-mail: anna.dlugosz@pbs.edu.pl

Recenzja

**rozprawy doktorskiej Pani mgr Aleksandry Małachowskiej
pt. „Doświadczenia z dzieciństwa i styl jedzenia
jako determinanty spożycia żywności w dorosłości”,
wykonanej w Katedrze Badań Rynku Żywności i Konsumpcji,
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie,
pod kierunkiem Pani prof. dr hab. Marzeny Jeżewskiej-Zychowicz**

Podstawą sporządzenia recenzji w zakresie formalnym jest pismo z dnia 26 października 2023 r. Przewodniczącej Rady Dyscypliny Technologia Żywności i Żywienia Szkoły Główny Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Pani prof. dr hab. Krystyny Gutkowskiej, informujące o powierzeniu mi recenzji rozprawy doktorskiej Pani mgr Aleksandry Małachowskiej oraz załącznik 3 do Uchwały nr 89 – 2022/2023 Senatu Szkoły Główny Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, a w zakresie merytorycznym Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).

Dorobek naukowy stanowiący podstawę rozprawy doktorskiej to zbiór opublikowanych i tematycznie powiązanych pięciu artykułów naukowych, które dotyczą prac

badawczych opatrzonych odpowiednimi opisami. Do każdego z artykułów dołączono wymagane załączniki, tj. oświadczenia Autorki i współautorów informujące o indywidualnym wkładzie autorskim w poszczególne artykuły naukowe.

W art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.) określono trzy warunki, jakie stawia się rozprawie doktorskiej. Zgodnie z tym artykułem, rozprawa doktorska powinna prezentować ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie, umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej oraz stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Recenzja rozprawy doktorskiej powinna sprowadzać się do tych trzech wyżej wymienionych elementów.

1. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie Technologia Żywności i Żywienia.

Recenzowana praca doktorska dotyczy oceny zależności między spożyciem wybranych grup produktów żywnościowych, takich jak surowe warzywa, przetworzone warzywa, surowe owoce, przetworzone owoce, niesłodzone soki warzywne, owocowe lub mieszane, słodycze i słone przekąski i jakością diety dorosłych kobiet i mężczyzn a ich doświadczeniami żywieniowymi z dzieciństwa i aktualnie stosowanymi stylami jedzenia, takimi jak jedzenie intuicyjne, uważne, emocjonalne, restrykcyjne, zewnętrzne. Wybrana tematyka pracy jest uzasadniona i aktualna, biorąc pod uwagę współczesne potrzeby nauki o żywieniu człowieka. W dzisiejszych czasach oczekuje się, że badania nad żywieniem będą podejmować tematy mogące definiować potencjalne zagrożenia żywieniowe, które będą miały wpływ na ogólny przyszły stan zdrowia społeczeństwa. Wszystkie opublikowane prace naukowe prezentują

treści z ogólną wiedzą teoretyczną Doktorantki, wybranymi zagadnieniami szczegółowymi i są ściśle związane z podjętą tematyką badań.

W każdej z przedstawionych prac zastosowano starannie dobrane narzędzia badawcze, które umożliwiły skrupulatne zbieranie danych, a następnie ich analizowanie. Proces selekcji narzędzi wynikał z potrzeb badawczych i specyfiki badań. W ramach przeprowadzonej analizy statystycznej skorzystano zarówno z klasycznych metod statystycznych, stanowiących fundament badawczych analiz, jak i zaawansowanych technik analizy wielowymiarowej.

Pomimo ogólnie pozytywnego odbioru, w pracy znalazłam pewne problematyczne nieścisłości i kwestie do wyjaśnienia. Trudno jest polemizować z opublikowanymi pracami, które już były poddane ocenie niezależnych recenzentów. Jednak jednym z obowiązków recenzenta rozprawy doktorskiej jest dyskusja z Autorką pracy, co może posłużyć jako wskazówka w dalszej działalności naukowej Doktorantki.

1a). W kwestii tematu rozprawy doktorskiej, sugeruję dokładniejsze sformułowanie, aby lepiej odzwierciedlić zakres badawczy. Proponowany tytuł "Doświadczenia żywieniowe z dzieciństwa i obecny styl jedzenia jako determinanty spożycia wybranych grup produktów żywnościowych w dorosłości".

1b). Uważam, że kryteria wyłączenia z badań powinny uwzględniać także informacje dotyczące stosowania diety w związku z występowaniem chorób lub chęci redukcji masy ciała w celu modelowania sylwetki, te dane mogą w istotny sposób wpłynąć na spożycie wybranych grup produktów żywnościowych. Warto podkreślić, że odsetek osób w wieku powyżej 40 roku życia, u których istnieje potencjalnie zwiększone ryzyko występowania problemów zdrowotnych, jest znaczący i wynosi 57,4% - etap badań I, część I; 53,7% - etap badań I, część II oraz 37,5% - etap badań II. Niekompletne kryteria wyłączenia z badań mogą wpłynąć na zakłócenie wyników i wniosków na każdym etapie badań.

1c). Nie zostały przedstawione odsetki badanych względem klasyfikacji BMI u kobiet i mężczyzn oraz w poszczególnych grupach wiekowych. Stanowi to lukę informacyjną, która mogłaby wpłynąć na pełniejsze zrozumienie zebranych danych oraz identyfikację ewentualnych zależności między nimi.

1d). Sugeruję sprecyzowanie hipotezy głównej w kontekście podkreślenia spożycia wybranych grup produktów żywnościowych, a nie ogólnie żywności. Taki zabieg wpłynie na precyzję i klarowność sformułowań.

1e). Zalecam zamianę terminu „dogodny” na „wygodny” lub „uznaniowy”, co jest zgodne z terminologią używaną w piśmiennictwie dotyczącym doboru metod próby badawczej.

1f). Strona 27 - wskaźnik masy ciała nie jest zmienną socjodemograficzną.

1g). Jestem zdania, że dołączenie Kwestionariusza do badania poglądów i zwyczajów żywieniowych KomPAN z wybranymi pytaniami dotyczącymi częstości spożycia wybranych grup produktów żywnościowych byłoby wartościowym uzupełnieniem rozprawy doktorskiej.

1h). Przy rysunku 1 na stronie 15 brakuje informacji o źródłach, na podstawie których został wykonany. Poprawienie tego aspektu jest kluczowe dla zachowania pełnej wiarygodności pracy.

1i). Wskazałabym, że pomiędzy tekstem pracy a odsyłaczem nie powinna występować spacja. Warto to uwzględnić, aby zachować zgodność z normami formatowania.

Należy podkreślić, że mimo kilku uwag polemicznych, recenzowana rozprawa doktorska stanowi solidne opracowanie, prezentujące ogólną wiedzę teoretyczną w obszarze dyscypliny Technologia Żywności i Żywienia zgodnie z art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).

2. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora.

Badania, w których uczestniczyła Doktorantka, jak również opisany w oświadczeniach zakres pracy, jednoznacznie wskazuje, że Pani mgr Aleksandra Małachowska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia badań naukowych. Zgodnie z załączonymi oświadczeniami, Doktorantka brała udział w współtworzeniu koncepcji i metodyki badań, zbieraniu danych, przechowywaniu danych, wizualizacji danych, przygotowaniu oryginalnych wersji manuskryptów, z kolei współudział miała w analizie statystycznej danych oraz w korektach i krytycznej weryfikacji manuskryptów. Wyniki tychże badań zostały opublikowane w pięciu artykułach naukowych, tworzących zbiór publikacji stanowiący podstawę do ubiegania się o stopień doktora w dziedzinie nauk rolniczych, w dyscyplinie Technologia Żywności i Żywienia. Prace zostały opublikowane w latach 2021-2023 o sumarycznym współczynniku oddziaływania Impact Factor - 29,5 i łącznej ilości punktów MEiN - 700. Skład autorski tych publikacji obejmuje maksymalnie 3 osoby, a na uwagę zasługuje fakt, że we wszystkich publikacjach Pani mgr Aleksandra Małachowska jest pierwszym autorem. Udział Doktorantki w powstaniu publikacji został oszacowany na poziomie 60-80% (średnio 70%). Zatem wkład Doktorantki w badania jest znaczący.

Biorąc powyższe pod uwagę z pełnym przekonaniem stwierdzam, że Pani mgr Aleksandra Małachowska spełnia wymagania ustawowe dotyczące umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

3. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

Głównym celem przedstawionych w dysertacji badań naukowych była analiza zależności między spożyciem wybranych grup produktów żywnościowych i jakością diety dorosłych kobiet i mężczyzn a ich doświadczeniami żywieniowymi z dzieciństwa i aktualnie stosowanymi stylami jedzenia. Do oceny częstości spożywania wybranych grup produktów żywnościowych, takich jak surowe warzywa, przetworzone warzywa, surowe owoce, przetworzone owoce, niesłodzone soki warzywne, owocowe lub mieszane, słodczyce i słone przekąski, Doktorantka wykorzystała pytania z kwestionariusza KomPAN. Natomiast do oceny doświadczeń żywieniowych z dzieciństwa użyła zmodyfikowanej wersji kwestionariusza do oceny praktyk rodzicielskich związanych z żywieniem dziecka, czyli Comprehensive Feeding Practices Questionnaire (CFPQ). W celu oceny jedzenia restrykcyjnego, emocjonalnego i zewnętrznego zastosowano Holenderski Kwestionariusz Zachowań Żywieniowych (DEBQ), natomiast do oceny jedzenia uważnego wykorzystano Skalę Uważnego Jedzenia (MES). Ocena jedzenia intuicyjnego została przeprowadzona za pomocą Skali Jedzenia Intuicyjnego – 2 (IES-2). To kompleksowe podejście metodyczne do badań istotnie przyczyniło się do głębszego zrozumienia wpływu spożycia wybranych grup produktów żywnościowych na jakość diety dorosłych kobiet i mężczyzn, a także związku tych wyborów z doświadczeniami żywieniowymi z dzieciństwa i obecnie stosowanymi stylami jedzenia. Oryginalność badań wynika z kilku kluczowych aspektów, m.in.: (1) analiza doświadczeń żywieniowych z dzieciństwa oraz bieżących stylów jedzenia dodaje perspektywy temporalnej, co uwydatnia długotrwałe wpływy wyborów żywieniowych na jakość diety dorosłych; (2) włączenie różnych stylów jedzenia, takich jak jedzenie intuicyjne, uważne, emocjonalne, restrykcyjne i zewnętrzne, stanowi nowatorskie podejście i pozwala na zrozumienie, w jaki sposób różne podejścia do jedzenia wpływają na spożycie poszczególnych grup produktów żywnościowych; (3) uwzględnienie płci jako zmiennej moderującej dodatkowo wzbogaca analizę, umożliwiając zidentyfikowanie potencjalnych różnic między mężczyznami a kobietami w zakresie spożycia i jakości diety.

Wyniki badań mogą mieć praktyczne zastosowanie w promocji zdrowego stylu życia i żywienia poprzez opracowanie precyzyjnie ukierunkowanych działań edukacyjnych i interwencji, mających na celu poprawę sposobu żywienia. Podsumowując, połączenie różnych elementów w badaniach, takich jak grupy produktów żywnościowych, doświadczenia żywieniowe z dzieciństwa i style jedzenia, stanowi kompleksowe podejście do zrozumienia zależności między doświadczeniami żywieniowymi z dzieciństwa oraz bieżącymi stylami jedzenia a wyborami żywieniowymi i jakością diety w życiu dorosłym, co uzasadnia uznanie badań za oryginalne i wartościowe w kontekście naukowym.

Po dokładnej analizie treści dysertacji, pragnę wyrazić moje przekonanie, że dotyczy ona niezwykle ważnego i aktualnego zagadnienia. Treść prezentuje solidną podstawę wiedzy teoretycznej oraz zawiera opis oryginalnego podejścia do rozwiązania postawionego problemu naukowego. Recenzowana rozprawa doktorska potwierdza także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez Doktorantkę. Podkreślam, że praca ta wnosi istotny wkład do literatury naukowej w swojej dyscyplinie. Zawarte w niej wnioski i rezultaty badawcze są zgodne z aktualnym stanem wiedzy oraz posiadają potencjał do dalszych dyskusji i rozwoju.

Po uwzględnieniu mojej pozytywnej oceny we wszystkich kwestiach podlegających recenzji, niniejszym stwierdzam, że Pani mgr Aleksandra Małachowska spełnia wszystkie wymagania określone w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.) dotyczące nadania stopnia doktora. Zgodnie z moim stanowiskiem, wnioskuję do Rady Dyscypliny Technologia Żywności i Żywienia Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów postępowania doktorskiego i publicznej obrony.

A. Małachowska

